

Pòrtic

És del tot conegut que la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA, des dels seus orígens considerà que el desenvolupament de la geografia catalana requeria establir contactes amb tots els coneadors de la ciència geogràfica. L'intercanvi d'opinions i d'experiències, el coneixement de les recerques alienes, la comparació de mètodes i la confrontació epistemològica i axiològica tan important en una època en què sembla que s'assisteix a «el canvi de valor de tots els valors», inclús els científics, foren considerats requisits necessaris.

Per això, no sobta veure que, ben aviat, es plantejà als fundadors l'organització de la visita que l'Associació de Geògrafs francesos i l'Institut de Géographie de la Universitat de París volien fer a Catalunya, la tardor de 1936. Fruit dels contactes establerts s'afegí ben aviat a les tasques organitzatives l'Institut d'Estudis Pirinencs de Tolosa del Llenguadoc. L'inici de la Guerra Civil desbaratà aquella iniciativa però, malgrat això, els contactes iniciats es mantingueren tant entre les Institucions com a nivell personal. Cal recordar, doncs, la correspondència i les relacions mantingudes, ja des d'aleshores, amb Emmanuel de Martonne, amb Pierre Vilar, amb Birot, amb Faucher, amb Dobby...

Després de la Guerra Civil començaren els anys llargs i difícils de la repressió, però la inactivitat dels geògrafs catalans no fou total. Malgrat les dificultats que crearen les circumstàncies i malgrat els problemes econòmics tan difícils de sollevar, la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA continuà mantenint aquelles relacions i, fins i tot, cridà a la seva tribuna geògrafs de pas per Barcelona, invitats pel Departament de Geografia de la Universitat o pel Cercle des Géographes de l'Institut Français de Barcelona. Foren geògrafs que hi aportaren interessants reflexions i contribuïren, amb la seva presència, a mantenir desperta l'atenció envers els corrents més vius del pensament i, també, ajudaren a refermar la confiança. Alguns dels que s'escoltà aquells anys foren G. Bertrand, Jean Bisson, Pierre Deffontaines, Gerard Herail, B. Kayser...

Després de 1975, amb el canvi dels condicionaments polítics, augmentaren els contactes i la presència de col·legues procedents dels horitzons més diversos. Alguns foren invitats expressament per la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA per impartir-hi cursos o pronunciar-hi conferències. A d'altres fou possible fer-los venir gràcies als Cursos especialitzats organitzats per la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innova-

ció Tecnològica (CIRIT) de la Generalitat de Catalunya. L'enumeració simple — amb el perill d'omissions involuntàries — és prou reveladora: Puig de la Parra, de Mèxic, 1977; R.Raynal, el 1978; L.Straszewicz, el 1979; Pierre Vilar, el 1980; B.Kayser, G.Bertrand, E.Leardi, P.Claval, J.Paszynski, M.Inbar, tots ells el 1981; M.Battiau, J.Tricart, J.Becat, el 1983; E.Anderson, A.Vallega, el 1984; Ann Buttimer, G.McDonogh, A.Yair, el 1985; Milton Santos, P.Claval, el 1986...

No es pot deixar de citar, ans el contrari, la presència a la tribuna de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA de geògrafs procedents d'altres indrets de l'Estat. No es poden oblidar les conferències que hi pronunciaren els professors Bartomeu Barceló, José M.Casas Torres, J.Gómez Mendoza, V.Rosselló..., ni la visita que efectuà a la SOCIETAT la Junta de Govern de l'Asociación de Geógrafos Españoles, la seva assistència a una de les Sessions mensuals, en la qual pogueren escoltar la lliçó de Pau Vila, i l'excursió que efectuaren per Catalunya amb alguns membres de la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA.

Ja més recentment, l'any 1985, la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA organitzà, a petició del Grup, la sessió a Catalunya de la Tercera Reunió Plenària del Grup Internacional de Treball de la Geografia del Tèxtil, Grup que havia estat creat durant el Congrés Internacional de la Unió Geogràfica Internacional de Moscou. Durant una setmana, tretze professors, geògrafs, historiadors i economistes que representaven França, l'Índia, Polònia, Txecoslovàquia, EUA i diverses parts dels Països Catalans, discutiren vint comunicacions referents a les transformacions recents de l'abastiment de matèries primeres de les indústries tèxtils, visitaren algunes Institucions Públiques i privades i efectuaren estudis a alguns centres tèxtils catalans. Fou una demostració més de l'interès que la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA té de participar en els debats generals dels problemes geogràfics.

Per això, enguany, que Barcelona esdevé la seu de la Conferència Regional dels Països Mediterranis, convocada per la Unió Geogràfica Internacional, la SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA no ha volgut mantenir-se'n al marge i, a part dels contactes personals i col·lectius que es tinguin durant els dies de la Conferència, ha cregut que fóra interessant posar a mans dels Congressistes una presentació del país que els acull, Catalunya.

Aquest és l'objectiu pretès per aquest número extraordinari de la revista «Treballs de la Societat Catalana de Geografia» que els és ofert escrit en les llengües oficials de la Unió Geogràfica Internacional, número en el qual podran trobar dades i comentaris que els han d'ajudar a comprendre i a conèixer Catalunya. La SOCIETAT CATALANA DE GEOGRAFIA no podia romandre absent en un acte de tant ressò internacional: aquesta presència és la manera de continuar una trajectòria constant d'obertura i de diàleg mantinguda des dels inicis.

LI.C.i S.

De tots els fenòmens del tràfic i de la indústria, manifestats plàsticament a les expansions urbanes de les terres baixes de Catalunya, la ciutat de Barcelona n'és l'exponent màxim en una proporció grandiosa. Val a dir que el seu emplaçament, resulta a posta per a l'expansió i la preeminència. La gran urbs es troba situada entre dues canals fluvials, les quals, alhora que li ofereixen un pla nodridor en el passat i d'eixamplament a l'època moderna, li obriren els camins de la Muntanya. Rera la serralada de Collserola (Tibidabo), que protegeix la ciutat dels vents del Nord, passa l'androna prelitoral endegadora dels camins cap a Barcelona. I la mar li aporta encara totes les rutes marítimes del món. Barcelona, per llei natural, havia d'ésser, com ho és, la capital de les terres catalanes. D'ací que la Ciutat Comtal de tot temps hagi atret els homes i llurs cabals, que hagi concentrat les activitats catalanes en la finança, el comerç, la indústria, el sindicalisme, la política i la cultura; però sempre per correntia normal, per atracció cordial, sense imposició de cap mena. Aquestes condicions geogràfiques, humanes i nacionals de la ciutat, justifiquen la immensa superfície de la urbs «de riu a riu ja estesa», com digué Verdager, el poeta, amb genial pressentiment fa mig segle. De 175.000 habitants que tenia l'any 1850, ha passat a 1.062.000 en el darrer cens¹; aquesta xifra representa més de la tercera part de la població total de la nostra terra.

Barcelona, que és i ha estat sempre «la pàtria comuna de tots els catalans» —com digué, amb expressió feliç, Jaume I —representa l'esforç, el sentir i el pensament d'un poble. La Ciutat és el traç essencial de la fesomia catalana, és la concreció humana de la realitat geopolítica de Catalunya.

¹Era el cens de 1930. El de 1981 donava la xifra de 1.752.600 habitants. El cens de la Corporació Metropolitana de Barcelona era de 3.097.000 habitants, o sigui, el 52% de la població total de Catalunya.